

SADA ÚLOH NA CVIČENIE 12

Označenia

Ak píšeme $\langle A \rangle$, myslíme tým kód Turingovho stroja A . Pokiaľ nie je explicitne uvedené inak, predpokladáme, že A je deterministický Turingov stroj, ktorého vstupná abeceda je $\{0, 1\}$.

Slovo na úvod

Ak úloha znie „nájdite algoritmus“, tak je vašou úlohou slovné popísať deterministický TS, ktorý na každom vstupe zastaví a realizuje daný algoritmus.

Úlohy na rozhodnuteľnosť

Ak si myslíte, že rozhodovací problém je *rozhodnuteľný*, tak Vašou úlohou je poriadne slovné popísať deterministický Turingov stroj, ktorý zastane na každom vstupe a rozhoduje daný problém. Navyše, musíte zdôvodniť, prečo daný Turingov stroj zastaví na každom vstupe.

Ak si myslíte, že rozhodovací problém je **iba čiastočne rozhodnuteľný**, tak by ste mali dokázať pomocou redukcie, že daný problém je nerozhodnuteľný a navyše musíte stručne popísať Turingov stroj, ktorý daný problém čiastočne rozhoduje.

Ak si myslíte, že rozhodovací problém je *nerozhodnuteľný*, tak by ste mali dokázať pomocou redukcie, že daný problém je nerozhodnuteľný.

Tvar odovzdávania (pre online štúdium):

Riešenie vždy očakávame odovzdané ako jeden .pdf súbor pomenovaný $\langle \text{číslo cvičenia} \rangle\_ \langle \text{číslo úlohy} \rangle\_ \langle \text{vaše priezvisko a meno} \rangle (\langle \text{skupina} \rangle).pdf$ ". Napríklad Žigmund Luxemburský navštevujúci cvičenia v 2. skupine by odovzdal riešenie tretej úlohy zo sady na cvičenie 12 v súbore "12_3_Luxemburský Žigmund (2. skupina).pdf"

- Formálne skonštruujte viac-páskový deterministický Turingov stroj generujúci všetky palindromy nad abecedou $\{a, b\}$. Pod vygenerovaním palindromu Turingovým strojom sa myslí, že vami skonštruovaný Turingov stroj prejde do konfigurácie takej, že na výstupnej páske má zapísaný vygenerovaný palindrom a nachádza sa v nejakom špeciálnom stave, napríklad *q_nove_slovo*. Výstupná páska môže byť ktorákoľvek z pásek o ktorej to pri konštrukcii povieť pričom na túto pásku môžete zapisovať blank. Teda na výstupnej páske sa majú postupne objaviť všetky palindromy nad abecedou $\{a, b\}$. Ako súčasť vášho riešenia sa samozrejme očakáva aj neformálny slovný popis činnosti výsledného stroja.
- Formálne skonštruujte deterministický Turingov stroj B , ktorý každý vstup v podobe kódu $\langle A \rangle$ deterministického Turingovho stroja A nad vstupnou abecedou $\{0, 1\}$ prerobí na kód $\langle A' \rangle$ nejakého deterministického Turingovho stroja A' takého, že $L(A') = L(A) \cup \{\varepsilon\}$ a zastaví sa. Môžete predpokladať, že vstupom je „zmysluplný“ kód stroja A . Ako súčasť vášho riešenia sa samozrejme očakáva aj neformálny slovný popis činnosti výsledného stroja.
- Definujme operáciu $Plus(L_1, L_2)$ na jazykoch $L_1, L_2 \subseteq \{0, 1\}^*$ nasledovne:

$$Plus(L_1, L_2) = \{w +_b v \mid w \in L_1 \wedge v \in L_2\}$$

kde $+_b$ je definované ako sčítanie na binárnych číslach.

Dokážte pomocou viac-páskového Turingovho stroja, že trieda $\mathcal{L}_{rec}$ je uzavretá na operáciu $Plus$.

- Uvažujme nasledovný problém:

VSTUP: $\langle A \rangle; \langle B \rangle; w \in \{0, 1\}^*$

VÝSTUP: Kód $\langle C \rangle$ Turingovho stroja C takého, že platí:

- ak $w \in L(A)$, tak $L(C) = L(B)$
- ak $w \notin L(A)$, tak $L(C) = \emptyset$

Nájdite algoritmus riešiaci tento problém.

5. Uvažujme nasledovný rozhodovací problém:

VSTUP: $\langle A \rangle$; $w \in \{0, 1\}^*$; $u \in \{0, 1\}^*$

VÝSTUP: „Áno“ práve vtedy, keď $wu \in L(A)$.

Je tento problém rozhodnuteľný? Ak nie, je aspoň čiastočne rozhodnuteľný? Vaše tvrdenia dokážte.

6. Uvažujme nasledovný rozhodovací problém:

VSTUP: $\langle A \rangle$; $w \in \{0, 1\}^*$; $u \in \{0, 1\}^*$

VÝSTUP: „Áno“ práve vtedy, keď $wu \notin L(A)$.

Je tento problém rozhodnuteľný? Ak nie, je aspoň čiastočne rozhodnuteľný? Vaše tvrdenia dokážte.

7. Uvažujme nasledovný rozhodovací problém:

VSTUP: $\langle A \rangle$; $w \in \{0, 1\}^*$; kód $[q]$ nejakého stavu q stroja A

VÝSTUP: „Áno“ práve vtedy, keď stroj A na vstupe w zastaví v stave q .

Je tento problém rozhodnuteľný? Ak nie, je aspoň čiastočne rozhodnuteľný? Vaše tvrdenia dokážte.

8. Uvažujme nasledovný rozhodovací problém:

VSTUP: $\langle A \rangle$; kód $[q]$ nejakého stavu q stroja A

VÝSTUP: „Áno“ práve vtedy, keď stroj A na vstupe 10101 zastaví v stave q .

Je tento problém rozhodnuteľný? Ak nie, je aspoň čiastočne rozhodnuteľný? Vaše tvrdenia dokážte.

9. Uvažujme nasledovný rozhodovací problém:

VSTUP: $\langle A \rangle$; $w \in \{0, 1\}^*$; binárne zapísané číslo $n \in \mathbb{N}$

VÝSTUP: „Áno“ práve vtedy, keď stroj A na vstupe w prepíše aspoň n „blankov“.

Je tento problém rozhodnuteľný? Ak nie, je aspoň čiastočne rozhodnuteľný? Vaše tvrdenia dokážte.